(1759-1805)

Поет, драматург, історик, «німецький Шекспір»

Йоганн Крістоф Фрідріх Шіллер

До 265-ї річниці від дня народження . 10 листопада

Письменник народився 10 листопада 1759 в Німеччині в місті Марбах-на-Неккарі. Батько Шіллера був полковим лікарем, а мати походила з родини пекаря. Його дитинство і молодість пройшли у відносній убогості, хоча він зміг вчитися в сільській школі і у пастора Мозера.

У 1773 році він вступив до військової академії, де спочатку вивчав юридичну справу, а потім медицину. У академії Карла за найменшу провину вихованців карали різками або саджали на гауптвахту.

Його перші твори були написані під час навчання. Так, під впливом драми Лейзевіца він написав драму «Космус фон Медічі». До цього ж періоду відноситься написання оди “Завойовник”.

1780 він отримав посаду полкового лікаря в Штутгарті, по закінченні академії.

У 1781 році він дописав драму «Розбійники», яку жодне видавництво не брало. В результаті він видав її на свої гроші. Згодом драма була гідно оцінена директором Мангеймського театру і після деяких виправлень поставлена на сцені. Це була перша п’єса Ф. Шіллера, поставлена на сцені.
Прем’єра «Розбійників» відбулася в січня 1782 і мала великий успіх у публіки. Після цього про Шіллера заговорили як про талановитого драматурга. За цю драму письменник був навіть удостоєний звання почесного громадянина Франції. Однак у себе на батьківщині йому довелося відсидіти 14 днів на гауптвахті за самовільну відсутність з полку на виставу «Розбійників». За те, що він намагався потрапити на спектакль “Розбійники” у 1783 році він отримав заборону на написання будь-яких літературних творів (крім медичних).
Ця ситуація змусила Шіллера в 1783 році покинути Штутгарт. Так йому вдалося дописати дві п’єси, розпочаті до втечі: «Підступність і кохання» і «Змова Фієско в Генуї». Ці п’єси були згодом поставлені в тому ж Мангеймському театрі.

З 1787 по 1789 рік він жив у Веймарі, де познайомився з Йоганном Гете. Вони стали приятелями. Вважається, що саме Шіллер надихнув його на завершення багатьох творів.
У 1790 році він одружився на Шарлотті фон Ленгефельд, з якою у них згодом було два сини і дві дочки. В Веймар він знову потрапив в 1799 році і там, на гроші меценатів, видавав літературні журнали. Тоді ж він разом з Гете заснував Веймарський театр, що став одним з кращих в країні. До кінця своїх днів письменник жив у цьому місті.
1802 імператор Священної римської імперії Франц II надав Шіллеру дворянство.

Помер він 9 травня 1805 від туберкульозу.

Найвідоміші твори: «Розбійники», «Підступність і кохання», «Марія Стюарт», «Орлеанська діва», «Вільгельм Телль», «Івікові журавлі», «Кубок», «Рукавичка», «Рицар Тоггенбург». Крім драматургії, Шіллер залишив у спадок немало ліричних поезій, серед яких ода «До радості», покладена на музику Людвігом Ван Бетховеном.

Цікаві факти про Шіллера:

Шіллер – представник літературної епохи Просвітництва.

З дитинства Ф. Шіллер мріяв стати священником. Батьки хотіли, щоб він став пастором.

Ф. Шіллер був видавцем журналу “Талія”.

Письменник викладав історію у Єнському університеті.

Джерело:https://dovidka.biz.ua/fridrih-shiller-biografiya-skorocheno

Книги Фрідріха Шіллера та література про його життя і творчість, які зберігаються в бібліотеці інституту

Зібрання творів у семи томах

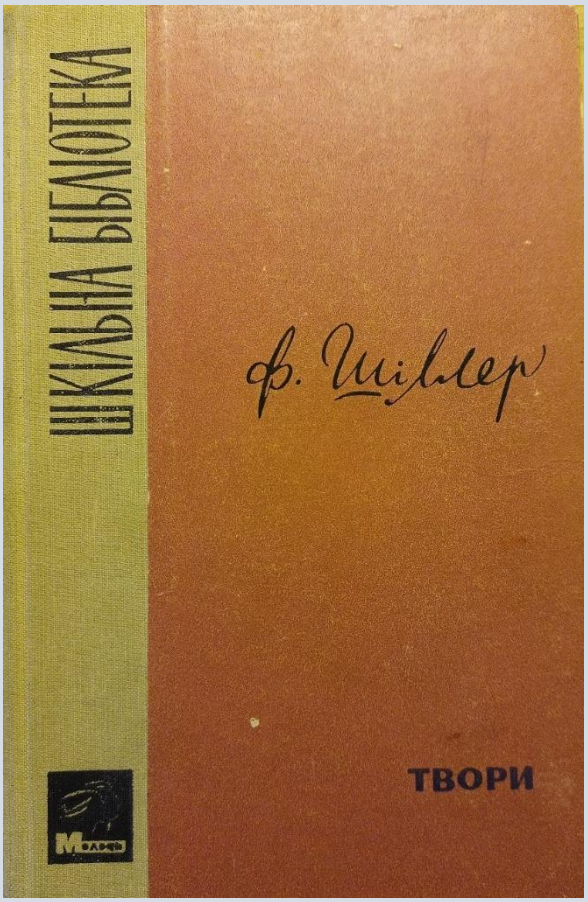

Твори серії «Шкільна бібліотека»

Книги про життя і творчість

Шановні читачі, подаємо коротеньку інформацію про найвідоміші твори німецького генія , поета і драматурга Фрідріха Шіллера

Драма «Розбійники», створена у 1780 році. Перший великий літературний твір, що приніс письменникові світову славу. П'єса побачила світ 1781 року в анонімному виданні. На титульній сторінці було надруковано : «Розбійники». Драма, Франкфурт і Лейпціг». На обкладинці другого видання молодий автор надрукував революційний девіз «На тиранів!». 1872 року п 'єсу було вперше поставлено в Мангеймському театрі. Сучасники Шіллера високо оцінили його дебют в драматургії. Критик Христофер-Фрідріх Тімме, зокрема, писав: «Якщо в нас є підстава чекати німецького Шекспіра, то ост він перед нами». Українською мовою п'єсу було показано в другій половині XIX століття на сцені театру львівського товариства «Руська бесіда». У Києві «Розбійники» побачили світло рампи у 1918 році у театрі М.К. Заньковецької. Роль Карла Моора блискуче виконував артист Б. Романицький, а роль Франца – великий П. Саксаганський. Окремою книжко. Драму було видано 1911 року в перекладі О. Черняхівського. За радянських років її перекладав у «відповідній» обробці український письменник Майк Йогансен (1936 р.).

«Підступність і кохання» (Міщанська трагедія) – третій після «Розбійників» і «Змови Фієско в Генуї» драматичний твір Ф. Шіллера. Письменник задумав цю трагедію, коли сидів під арештом за те, що без дозволу їздив до Мангейма, а писати почав 1782 р. під час блукань по чужих краях. У листі до барона Дальберга Шіллер називає п'єсу «зандто вільною сатирою, що висміює знатних крутіїв та дурнів». Весно. 1784 року глядачі вперше побачили трагедію на сцені Мангеймського театру. Після цього її почали ставити всі театри Німеччини. «Підступність і кохання» входили і входять до репертуару багатьох театрів України.

Драма «Вільгельм Телль» створена у період з 1803-1804 рр. 25 серпня 1803 року Фрідріх Шіллер занотував у робочому календарі: «Сьогодні ввечері приступив до «Телля», а 18 лютого наступного року в тому ж календарі появився ще лаконічніший запис: «Скінчив «Телля». Шіллер використав детальні розповіді Гете, котрий мандрував по Швейцарії, оглядав Фірвальдштедське озеро та інші місця, вивчав побут, звичаї, народні легенди, зокрема перекази про Вільгельма Телля, з іменем якого пов'язане визволення кантонів від австрійського панування. Багато відомостей драматург дістав з різноманітної літератури, географічних карт, гравюр з пейзажами Швейцарії тощо. У драмі діють лише дві історичні особи: Вагнер фон Аттінгаузен і герцог Йоганн Парріціда. Всі інші персонажі вигадані. Шіллер ніколи не був у Швейцарії, але він чудово зобразив природу цієї країни, а також передав національні риси характеру Вільгельма Телля та його співвітчизників. Не випадково Шіллерову драму швейцарці й понині мають за свій національний епос. Долаючи тяжкі приступи

невиліковної хвороби, Шіллер напружено працював над твором, плекаючи надію, що п’єса стане «величною річчю, яка потрясе німецькі сцени, приваблюватиме серця і уми, як народна драма». Після першої вистави 17 березня 1804 року у Веймарському театрі Шіллер писав Карнеру: «…Телль мав куди більший успіх, ніж інші мої п’єси». Саме «Вільгельм Телль» засвідчив найвищий художній злет Шіллера, став його політичним заповітом нащадкам. Драма давно відома і в Україні. В перекладі Бориса Грінченка вона вийшла друком у Києві 1908 року, а також неодноразово видавалася пізніше.

Ода «До радості», створена у 1785 році. Твір біблійного змісту написано у невеликому селі Голіс поблизу Лейпцига, коли Шіллер, забувши про всі житейські клопоти, жив у свого друга критика Кернера. Сам автор казав, шо «пісня удостоїлася честі стати до певної міри народним віршем». Велике значення твору полягає в тому, що Шіллер виявив тут свій гуманістичний світогляд, глибоку віру в Бога. Людину, любов до життя.

Ода «До радості»

переклад М. Лукаша

Радість, гарна іскро Божа!
Несказанно любо нам
Увійти, царице гожа,
В твій пресвітлий дивний храм.
Все, що строго ділить мода,
В’яжеш ти одним вузлом,
Розцвітає братня згода
Під благим твоїм крилом.

Хор
Обнімітесь, міліони,
Поцілуйтесь, мов брати!
Вічний Отче доброти,
Дай нам ласки й охорони!

Кого доля ощастила
Тим, що другові він друг,
Кого любить лада мила, —
Йдіть до нас в веселий круг.
Йдіть усі, хто зве своєю
В світі душу хоч одну!
Хто ж весь вік черствів душею —
Йди у іншу сторону.

Хор
Хто живе в земній юдолі,
Всяк симпатії скорись!
Нас веде вона у вись.
Де Всесильний на престолі.

Радість п'ють усі істоти
З груді матері-землі,
Ті солодкії щедроти
Мають всі — і добрі, й злі.
Радість нас вином сп'яняє
І цілунком огневим;
І черв'як утіху знає,
І небесний херувим.

Хор
Поклонітесь, міліони,
Перед мудрістю Творця!
Сповніть милістю серця
І чиніть його закони.

Радість — всесвіту пружина,
Радість — творчості душа,
Дивна космосу машина
Нею живиться й руша.
Радість квіти розвиває
І розгін дає сонцям;
Їх в простори пориває,
Не відомі мудрецям.

Хор
Як у безмірі світила
Хором райдужним пливуть,
Браття, йдіть у славну путь,
Що вам радість освятила.

Вчених з істини свічада
Радість успіхом віта,
До чеснот провадить радо,
Хоч тропа до них крута;
На ясній вершині віри
Поднімає хоругов,

В день воскресний на Псалтирі
Славить тих, хто смерть зборов.

Хор
Будьте мужні, міліони!
Вірте, страдні, в кращий світ!
Тих, що справдять заповіт,
Прийме Бог у вічне лоно,

Божество не наградиме, —
От би нам зрівняться з ним!
Хай радіють із радими
Горе й злидні в крузі цім!
Не відомста, не погрози —
Всепрощення ворогам!
Хай не ллють у скруті сльози,
Не гризуться каяттям.

Хор
Знищим книги борговії!
Помирімося усі!
Браття! На небесі
Не забуде благодії.

Радість в келихах шумує,
Плин іскристий виграє,
Канібалів лють гамує
Кволим духу додає.
В день весілля а чи тризни,
Коли ходить круговий,
Хай до неба піна бризне,
Дух прославимо благий!

Хор
Все хвалу йому співає —
Хай гримить псалом гучний!
Дух прославимо благий,
Що над зорями витає!

Будь твердим в лиху годину,
Поміч скривдженим давай,
Всюди правду знай єдину,
Зроду клятви не ламай,

Не знижайсь перед потужним,
Коли треба — важ життям!
Шана й слава чесним, мужнім,
Згуба підлим брехунам!

Хор
Станьмо дружною сім'єю,
Жити правдою й добром
Присягнімо цим вином
Перед вишнім Судією!

«До радості» переклад П. Куліша

Радосте, небесна іскро!

В райську церківцю твою,
Ніби крильми, линем бистро
У гарячому хмелю:
Ти однаково чаруєш
І, мов сім'ю, єдиниш
Всіх, у кого дух свій чуєш,
Як у божий рай летиш.

Хор
Обнімітесь, міліони!
Поцілуймо цілий світ!
Браття! певно над всі зорі
Любий наш отець сидить.
Кому доля побратима
У сирітстві надала,
Кого краля полюбила,
Що трояндою цвіла,
Гей до гурту в час веселий!
Хай він буде й свинопас…
Хто ж душі не зве своєю
Ні оної – геть од нас!

Хор
Хто на світі пробуває,
Всяк симпатії вклонись,
Всяк веде вона кудись,
Де Незнаєми й витає.

Радощі п’ють всі тварюки
В матері-землі з грудей;
Усі добрі й усі злюки
Знають любий трунок сей.
Він дає цілунки в очі,
Нам з усіх солодші вин.
І черв’як зна солодощі
І перед Богом керубин.

Хор
Поклонітесь, мілійони!
Де ж небесний ваш отець?
Возлітайте понад зорі:
Там витає бог-творець.

Радістю звемо машину,
Що працює з віку в вік
І вертить світ без упину,
Занедбавши зорям лік.
Як троянду викликає
Із мізерного зерна,
Так і сонцями палає
Недоглядними вона.

Хор
Браття! як вони літають
Весело крізь пишний мир,
Як герої путь верстають
Радісно на слави пир,
Так стелімо й ми дорогу
В нашім серці правди богу.

Радість правдоньку вітає
В дзеркалі ума свого,
Хто її в добрі шукає,
Не щадить життя свого.
На горі блискучій віри
Віє стяг ясний її.
Нехай роблять лицеміри
Над собою олтарі;
Крізь проваллє вбоге ями
Радість, в хорі янголят,

Прославляє те піснями,
За що мучить нас Пілат.

Хор
О!Терпіте ж, мілійони!
Є й над зірами ще світ.
Оправдають сей завіт
Янгольські там легіони.

Божества не наградити:
Гарно рівнею з ним буть.
Нехай горе й злидні в світі
Між веселими живуть.
Забуваймо помсту-люту
І запеклому простім,
Щоб він слізьми нам за муку
Та нудьгою не платив.

Хор
Простимо довги з процентом,
Мир-лад будь поміж людьми!
Над тим зорявим наметом
Судить бог, як ми самі.

В наших кубиках золотими
Іскрами вино кипить.
Злюка зло гамує з ними,
Добрий учиться як жить.
Се ж шумує радість наша…
Браття! Встанем за столом,
І нехай ся повна чаша
Бризне з небес вином!
Генію добра не мертву
Віру принесімо в жертву!

Хор
Що гімни йому співаєм
З силами його гуртом, –
Духу благ всіх воссилаєм
Жертву в небеса вином.
Бодрий дух, в журбі великий,
Поміч праведна в біді,
Присяга тверда вовіки,

В дружбі правда й на суді,
Самоповажаннє в трона,
Кожному своя корона
По заслузі, так нам жить,
Хоч би й жизню наложить!
Ви ж, єхиди ви зрадливі,
Пагуба вам, злочестиві!

Хор
В круг тісний з'єдинимося,
Поклонімось золотим,
Що клятьби не зречемося
Перед вічним всеблагим!

Визвол з пут, із тих кайданів,
Що насильство знай кує,
Милосердє й до тиранів,
Як безвинну кров проллє.
Хто на ліженьку конає,
На останню вже пряде,
В бозі й той надію має,
До благого в руці йде.
І нехай померші живі
Будуть в дусі божім вік.
Пиймо, браття! ми щасливі,
Що п'ємо, як чоловік:
Ми п'ємо й усім прощаєм
Тим і пекло погашаєм.

Хор
О! нехай же й та година,
Що про всіх вона єдина,
Буде в бозі сном смачним!
Браття! словом приязним
Поминаймо всіх померших –
Не судімо їх найперші!

Джерело: https://dovidka.biz.ua/do-radosti-chytaty-skachaty-fridrih-shyller

Нові видання, що вийшли в Україні

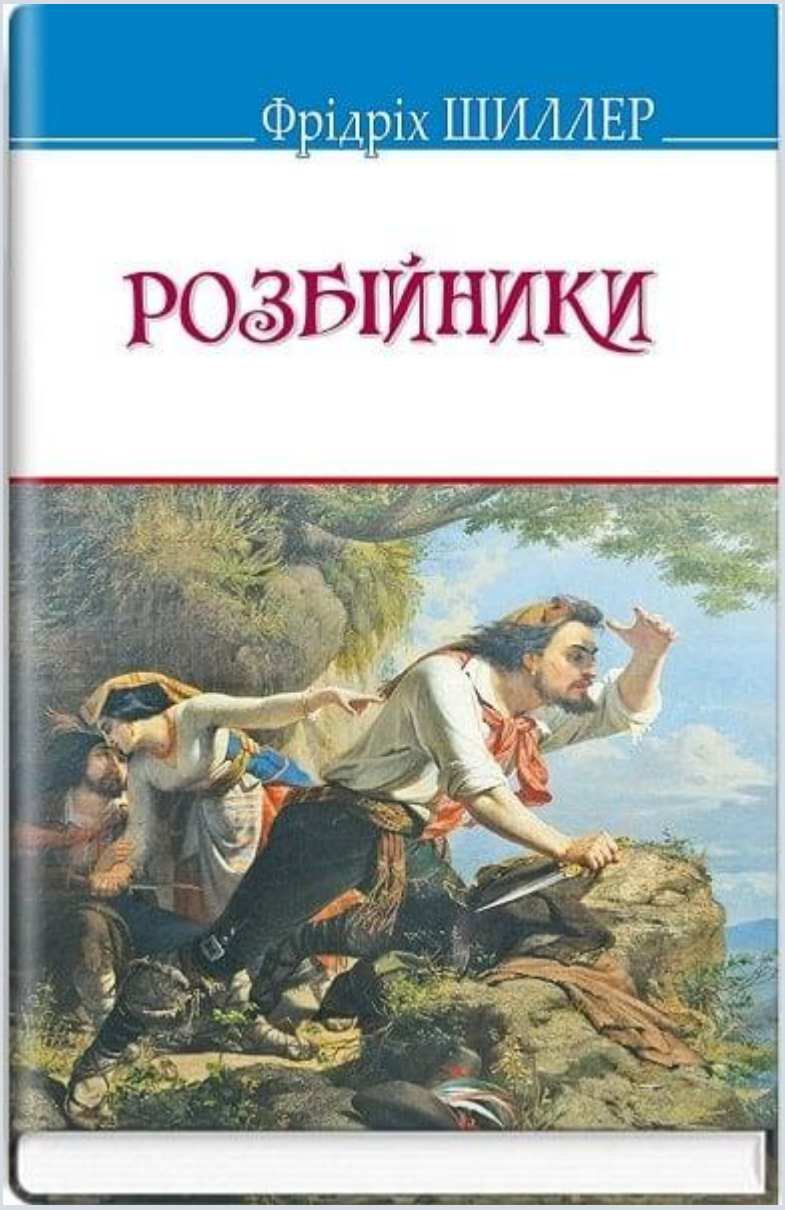

Друкована книга вийшла у видавництві «Знання», у 2020 р.

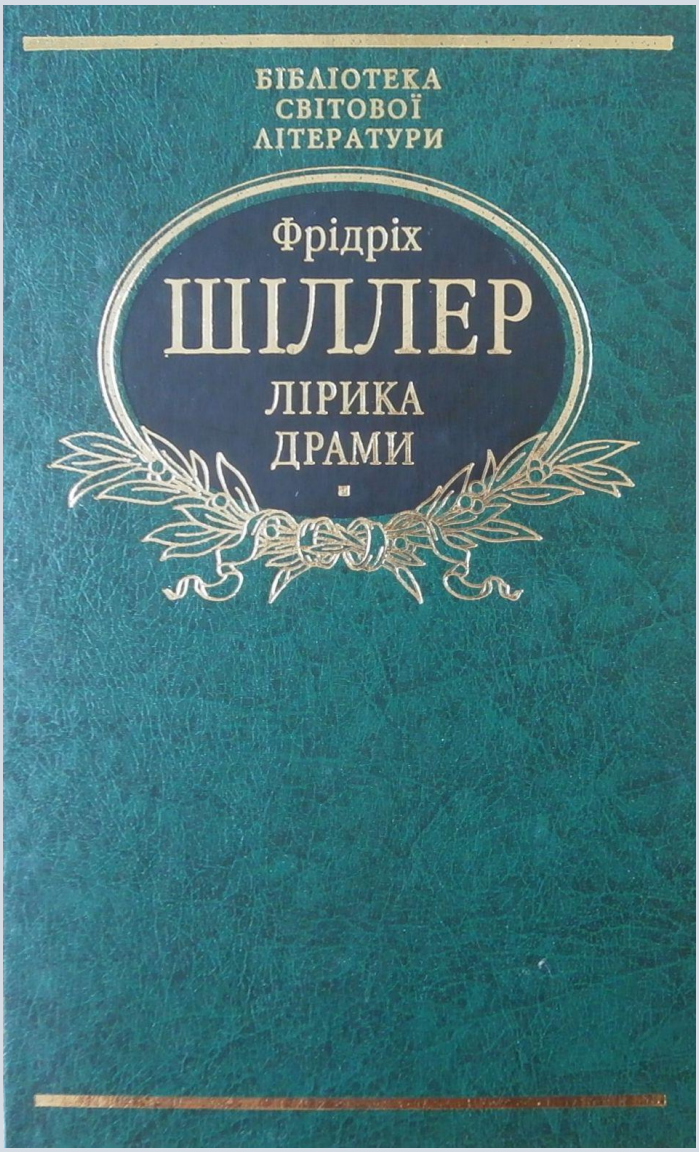

Електронна книга, вийшла у видавництві «Фоліо» у 2013 р.

Зібрання творів Ф. Шіллера в 7 томах
Подарункове видання

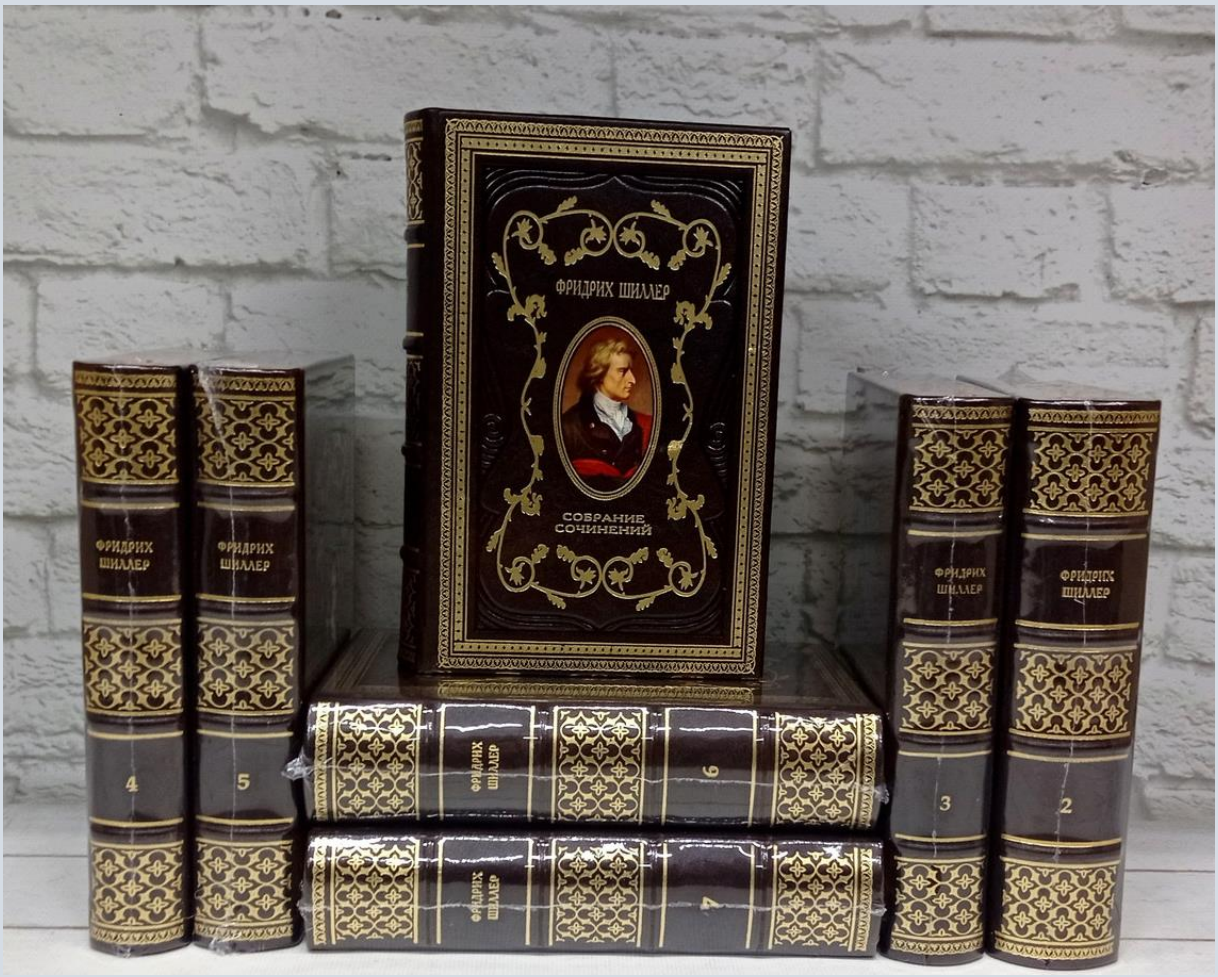

Бібліотека ОІППО Листопад 2024 р.